

Plenum

Torsdag 12.2.2026 kl. 16.00—21.05

6. Regeringens årsberättelse 2024

Berättelse B 1/2025 rd

Utskottets betänkande ReUB 8/2025 rd

Enda behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 6 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Till grund för behandlingen ligger revisionsutskottets betänkande ReUB 8/2025 rd. Nu ska riksdagen besluta om ett ställningstagande med anledning av berättelsen. Debatten börjar. — Ledamot Niemi, varsågod.

Debatt

18.11 **Veijo Niemi ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietintö K 1/2025, hallituksen vuosikertomus 2024. Valiokunnan perustelut, valtion vuoden 2024 tilinpäätöksen ja taloudenhoidon tarkastus:

Valtiontalouden tarkastusvirasto on laatinut valtion tilinpäätöksen tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2024 sekä antanut yhteensä 61 tilintarkastuskertomusta ministeriön ja muiden kirjanpitoyksiköiden tilintarkastuksista vuodelta 2024. Tarkastuksen perusteella valtion tilinpäätös vuodelta 2024 on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastusten pohjalta virasto kiinnittää vuosittain huomiota valtion talousarvion ja sitä koskevien säännösten noudattamiseen. Viraston mukaan sen havaintoihin reagoidaan hallinnossa varsin hyvin ja virheet pyritään korjaamaan. Johtopäätöksensä virasto toteaa, että talousarviota noudatetaan kokonaisuus huomioiden hyvin. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että tarkastusviraston havaintoihin reagoidaan kirjanpitoyksiköissä hyvin tekemällä tarvittavia korjauksia sekä toimintatapojen muutoksia.

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma:

Valiokunta tarkastelee tässä mietinnössä Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman toteutusta. Ohjelman päätavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen sekä myös osaamisen lisääminen sisäilmarakenteiden ennaltaehkäisemisessä ja ratkaisemisessa. Ohjelma painottui erityisesti kuntasektorille. Toimenpideohjelman oli alun perin tarkoitus kestää vuoden 2028 loppuun asti, mutta valtioneuvosto teki maaliskuussa 2024 päätöksen lyhentää ohjelman toimikautta siten, että se päättyi vuoden 2024 loppuun. Syynä tähän olivat valtionhallinnon säästöt.

Toimenpideohjelmassa on saatu aikaan Terveet tilat -toimintamalli sekä erilaisia sitä täydentäviä oppaita, selvityksiä ja raportteja. Terveet tilat -toimintamalli kokoaa yhteen tutkittua tietoa, ohjeita ja hyväksi havaittuja käytäntöjä julkisten rakennusten ennakoivasta kiinteistönpidosta sekä hyvään sisäilmaan tähtäävistä toimenpiteistä. Ohjelman puitteissa on perustettu kuntien Terveet tilat -verkosto, joka on toiminut kuntien sisäilma-asioiden

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

tiedonvaihtokanavana. Verkostossa on voinut jakaa hyviä käytäntöjä ja oppia onnistumisista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ohjelman keskeiset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet, sillä merkittävät sisäilmaongelmat ovat vähentyneet kuntien omistamassa kiinteistökannassa ja sisäilmasta oireita kokevien määrä on vähentynyt. Valiokunta pitää tätä tietoa erittäin myönteisenä.

Toimenpideohjelman ennenaikainen päättymisen heikentää kuitenkin tavoitteiden saavuttamista ja vaikeuttaa laadittujen toimintamallien ja ohjeiden vakiintumista käytäntöön. Huolena on, että ohjelmalla saavutetut vaikutukset voidaan menettää ja jonkin ajan kuluttua sisäilmaongelmissa palataan lähtötilanteeseen. Huolena on myös ohjelmassa tuotettujen materiaalien ajantasaisuuden varmistaminen sekä ohjeiden testaus ja ylläpito jatkossa. Valiokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden huoliin ja pitää erittäin valitettavana sitä, että Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmassa tuotetun tiedon jalkauttaminen jää kesken ohjelman päättymisen vuoksi. Tämä heikentää ohjelman tavoitteiden saavuttamista, sillä laajempi tulosten jalkauttaminen olisi mahdollistanut myös niiden kuntien tavoittamisen, joille toimenpideohjelma ja sen tuotokset eivät vielä ole tulleet tutuiksi. Valiokunta korostaa, että toimenpideohjelman loppumisesta huolimatta on tärkeää jatkossakin pitää sisäilmateema esillä.

Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma toteuttaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaan kirjattuja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevia toimenpiteitä. Ohjelman päätavoite on vähentää sisäympäristöihin liittyviä terveydelle ja hyvinvoinnille aiheutuvia haittoja Suomessa. Ohjelman alkaessa ja puolivälissä tehtyjen kyselyjen perusteella sisäilmasta oireita kokevien määrä sekä sisäympäristöihin liitetyt terveyshuolet ovat vähentyneet ja luottamus kuntien viranomaisiin on lisääntynyt.

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman lopettamisella on merkittäviä vaikutuksia ja Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelman jatkolle, sillä ohjelma on saanut rahoituksensa Terveet tilat 2028 -ohjelmasta eikä sille ole toistaiseksi osoitettu pysyvää rahoituskanavaa. Lisäksi Terveet tilat -verkosto on toiminut ohjelmalle keskeisenä viestintäkanavana ja väljänä tulosten jakamiseen. Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelmaa voidaan jatkaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman lopettamisesta huolimatta. Valiokunta on kuitenkin huolestunut ohjelman todellisista mahdollisuuksista toimia jatkossa ilman pysyvää rahoitusta ja Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman tarjoamaa muuta tukea.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma on onnistunut lisäämään tietoisuutta ja tutkittua tietoa sisäilmakysymyksistä sekä saanut aikaan toimivan asiantuntijaverkoston. Toimenpideohjelmassa tuotetun tiedon jalkauttaminen jää kuitenkin kesken, koska Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma on päätetty lopettaa ennenaikaisesti. Valiokunta pitää tätä erittäin valitettavana.

Rakentamisen ja rakennusten käytön laatu:

Valiokunta käsittelee mietinnössään myös rakentamisen ja rakennusten käytön laatuun liittyviä kysymyksiä. Rakentamisen laadun kannalta keskeinen tekijä on hyvä suunnittelu. Suunnittelun laatuun vaikuttaa merkittävästi suunnittelijoiden ja työnjohtajien ammattitaito ja osaaminen. Uudessa rakentamislaissa suunnittelijoiden ja työnjohtajien kelpoisuusvaatimukset ovat muuttuneet merkittävästi tavanomaisen rakennuskohteen ja eli esimerkiksi omakotitalon tai paritalon suunnittelu- ja työnjohtotehtävän osalta, sillä näihin tehtäviin riittävät nykyään pelkät laissa määritellyt tutkinnot ilman työkokemusta. Jatkossa ris-

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

kinä on se, että lain mukaan pätevien suunnittelijoiden ja työnjohtajien osaaminen ei välttämättä olekaan riittävää, jos käytännön työkokemusta ei ole. Tämä kasvattaa suunnittelu- ja työmaa-aikaisten virheiden riskiä tavanomaisten rakennuskohteiden osalta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseisiä tutkintoja koskevissa opetussuunnitelmissa ei ole otettu huomioon sitä, että vaatimus työkokemuksesta on poistettu laista. Kelpoisuusvaatimusten muutokset huomioiden koulutusta tulisi kehittää siten, että vastaavalmistuneilla olisi riittävä osaaminen ja taidot itsenäisesti ratkaista rakentamiseen liittyviä ongelmatilanteita. Nyt esimerkiksi rakennussuunnitelmien laatimisessa vastaavalmistuneilla on ollut haasteita, jotka vaikuttavat suoraan rakentamisen laatua. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että tilannetta on syytä seurata ja tarvittaessa ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin niin koulutuksen sisällön kuin rakentamislain kelpoisuusvaatimusten osalta.

Yksi keskeinen keino parantaa rakentamisen laatua on laadun painottaminen julkisissa suunnittelu- ja urakkahankinnoissa. Julkiset hankinnat ovat tässä suhteessa avainasemassa, sillä ne luovat merkittävän osan markkinasta ja määrittävät standardeja koko alalle. Kun hinta on suunnittelupalveluiden tärkein valintakriteeri, kilpailussa menestyvät parhaiten toimijat, jotka suunnittelevat vähiten, ja tämä taas heikentää rakennus- ja infrastruktuurihankkeiden suunnittelun ja toteutuksen laatua. Valiokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden näkemykseen siitä, että rakentamisen laatua voitaisiin osaltaan parantaa antamalla julkisissa hankinnoissa laadulle aiempaa suurempi painoarvo. Pidemmällä tähtäimellä tämä parantaisi myös rakennusten käytön laatua.

Rakennuskannan korjausvelka on syynä moniin rakennusten käytön laadun ongelmiin. Rakennetun omaisuuden tila 2025 -raportin mukaan rakennuskannan korjausvelka oli 94 miljardia euroa vuonna 2023, ja se jatkaa kasvuaan edelleen.

Korjaushankkeen käynnistymiseen vaikuttaa keskeisesti hankkeen arvioitu kustannustaso. Etenkin viime vuosina taloyhtiöiden taloustilanne on ollut haastava ja korjauksia on lykätty, minkä seurauksena taloyhtiöiden korjausvelka on kasvanut entisestään ja korjaaminen on kallistunut, kun siihen on viimein ryhdytty. Valiokunta pitää saamiaan tietoja rakennuskannan korjausvelan määrästä ja sitä osaltaan kasvattavista rahoituksen saatavuusongelmista huolestuttavina, sillä korjausten viivästyessä rakennusten kunto edelleen heikkenee ja samalla kustannukset kasvavat entisestään.

Valiokunta pitää myös rakennusten elinkaariominaisuuksien ja pitkäikäisyyden vaatimuksia tärkeinä rakentamisen laatuun liittyvinä tekijöinä. Rakentamisen korkea laatu maksaa usein itsensä takaisin pitkän elinkaaren ja vähäisemmän korjaustarpeen myötä.

Yksi rakentamisen laatuun vaikuttava tekijä on se, edellyttääkö rakentamishanke rakentamislupaa. Uuden rakentamislain nojalla on mahdollista rakentaa alle 30 neliömetrin talousrakennus ilman rakentamislupaa. Tämän lakimuutoksen seurauksena rakennusvalvontaviranomaisten valvontatehtävä on vaikeutunut. Koska osa rakennuksista ei käy läpi lupaprosessia eikä tällaisten rakennusten laatua voida siten varmistaa, luvanvaraisuudesta vapauttamisen seurauksena maallikkorakentajien vastuu kasvaa. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että uuden rakentamislain toimivuutta on vielä tarpeen seurata.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 1/2025 vp johdosta.”

Valiokunnan kannanottoehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä valiokunnan mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muita seikkoja koskevat kannanotot.” — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset edustaja Niemelle esittelystä. — Sitten edustaja Garedeu.

18.22 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen vuosikertomusta koskeva mietintö vie meidät nyt hetkeksi takaisin vuoteen 2024. Silloin saimmekin eteenpäin monia perussuomalaisille tärkeitä asioita, joista haluan nyt nostaa esimerkkejä esille.

Heinäkuussa 2024 hyväksyttiin merkittävä rajaturvallisuuslaki. Sillä voidaan tarvittaessa torpata Venäjän aikeet käyttää turvapaikanhakijoita hybridiasena Suomea vastaan. Lain avulla voidaan keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen tietyillä raja-alueilla, mikäli sinne alkaa tulla suuria ihmismassoja. Myös rajamenettely otettiin käyttöön. Sen turvin perusteettomilta vaikuttavat turvapaikkahakemukset pystytään käsittelemään nopeasti rajan läheisyydessä ja estämään turvapaikkaa odottavien sekä kielteisen päätöksen saaneiden livahtamista laittomasti omille teilleen EU:n sisällä.

Maahanmuuttopolitiikkaa kiristettiin merkittävästi muun muassa tiukentamalla henkilöllisyyden todistamisen vaatimusta, estämällä niin kutsuttu kaistanvaihto turvapaikanhakijasta työperäiseksi maahanmuuttajaksi, lyhentämällä suojelun kesto minimiin ja säätämällä rikoksiin syyllistyminen syyksi estää tai peruuttaa suojeluasema. Näitä uudistuksia todella jo odotettiin kauan. Toki myös pakolaiskiintiö laskettiin 500 henkilöön, kun se edellisen hallituksen jäljiltä oli ollut 1 500.

Kansalaisuuslain kolmivaiheinen uudistus aloitettiin. Suomen kansalaisuus ei ole yleismaailmallinen ihmisoikeus, vaan se on palkinto, joka täytyy ansaita. Kehitysyhteistyön rahoitusta leikattiin 165 miljoonalla edelliseen vuoteen verrattuna, ja se ehdollistettiin selkeästi: yhteistyötä ei tehdä maiden kanssa, jotka tukevat Venäjän hyökkäyssotaa tai kieltäytyvät vastaanottamasta omia kansalaisiaan. Suuri tuensaaja oli ja on edelleen Ukraina.

Arvoisa puhemies! Tällä linjalla kun pysytään, niin Suomen turvallisuus saadaan turvattua tulevaisuudessakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.25 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Vuosi 2024 oli käänntekevä monella tavalla. Hallitus on tarttunut määrätietoisesti Suomen tulevaisuutta määrittäviin kysymyksiin. Ratkaisuja on tehty talouteen, turvallisuuteen, sosiaaliturvaan ja julkisten palvelujen uudistamiseen. Vaikka haasteet ovat olleet monenlaiset, on suunta ollut selvä: Suomea on vietävä eteenpäin kestäväällä, vastuullisella ja pitkäjänteisellä tavalla. Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2024 on ollut eduskunnan käsittelyssä ja saanut valiokunnassa arvokasta palautetta.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi kerron muutamia esimerkkejä hallituksen hyvistä teoista vuodelta 2024. Kuunnelkaa tarkkaan.

Ensinnäkin hallitus on aloittanut historialliset toimet julkisen talouden tasapainottamiseksi. Tämä on välttämätöntä, jotta voimme varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myös tulevaisuudessa. Korkomenojen kasvu ja kansainvälisen talouden epävarmuudet pakottavat meidät toimimaan nyt eikä vasta sitten, kun on jo myöhäistä.

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

Toiseksi hallitus on edistänyt työntöön kannattavuutta ja yrittämisen edellytyksiä. Veropolitiikka on suunnattu siten, että työnteko ja investoinnit Suomessa kannattavat. Samalla sosiaaliturvan uudistaminen on käynnistetty, jotta se tukee nykyistä paremmin työhön siirtymistä ja turvaa heikommassa asemassa olevia.

Kolmanneksi hallitus on uudistanut sosiaali- ja terveystalvueluita varmistaakseen kansalaisten pääsyn hoitoon. Hyvinvointialueiden rahoitusta ja rakenteita on ryhdytty tarkastelemaan uudella tavalla. Tavoitteena on toimivammat ja saavutettavammat palvelut koko maassa.

Arvoisa puhemies! Myös turvallisuus on ollut hallituksen toimien ytimessä. Kokonaisu-turvallisuuden kehittäminen, huoltovarmuuden vahvistaminen ja puolustuksen resursointi ovat saaneet uutta painoarvoa muuttuvassa maailmantilanteessa. Olemme myös päivittä-neet lakeja, joilla varmistetaan kriittisten toimijoiden häiriönsietokyky, oli kyse sitten tietöjärjestelmistä, energiasta tai peruspalveluista. Samalla Suomea on rakennettu kohti puhtaampaa ja vihreämpää tulevaisuutta. Lupaprosessien sujuvoittaminen, yhden luukun malli ja puhtaan siirtymän etusijamenettely ovat osa hallituksen kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa kasvu ja ympäristö kulkevat käsi kädessä. Näiden huolellisen valmistelun tuloksia olemme nyt kuluvalle kevätistuntokaudella käsitelleet.

Arvoisa puhemies! Hallituksen toimien punainen lanka on ollut selkeä. Suomea kehitetään taloudellisesti vahvemmaksi, sosiaalisesti oikeudenmukaisemmaksi ja turvallisemmaksi ja vakaammaksi. Työtä on vielä paljon edessä, mutta suunta on oikea, ja valiokunnan antamat huomiot tulevat varmasti tarpeeseen. Selvää kuitenkin on, että tämä hallitus ei arastele toimia Suomen kansan puolesta. Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.30 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hänninen pyysi meitä kuuntelemaan tarkasti. Minä pyydän myös hallituksen edustajia kuuntelemaan tarkasti omaa näkemystäni liittyen hallituksen vuosikertomukseen ja siihen, mitä hallitus on toimillaan saanut aikaiseksi.

Kokoomuksen puheenjohtaja Orpo kyseli näyttävästi ennen eduskuntavaaleja mainoksissa, että kukahan tämänkin sotkun siivoaa. Pääministeri Orpon hallitus on ollut vallassa kohta kolme vuotta. Tulostaulu näyttää, että Suomi on talouden tarkkailuluokalla. Olemme myös ennätystyöttömyydellä pudonneet työttömyyden tarkkailuluokalle. Yritysten konkurssien määrä on ennätyslukemissa: olemme pudonneet konkurssien osalta tarkkailuluokalle. Lapsiperheköyhyys lisääntyy hallituksen päätöksillä 31 000 lapsella: putoamme siis lapsiperheköyhyyden tarkkailuluokalle.

Hallituksen politiikka ei luo kasvua eikä rakenna luottamusta tulevaisuuteen. Päinvastoin politiikka kärjistää vastakkainasettelua ja lisää tuloeroja yhteiskunnassa. Hallituspuolueiden kovat puheet velkaantumisen taittamisesta ovat menettäneet uskottavuutensa, kun merkittävistä leikkauksista huolimatta velkaantuminen ei ole taittumassa ja rahat käytetään hyvätuloisten veronkevennyksiin. Hallituksen leikkauksiin ja työehtojen heikennyksiin perustuvalta politiikalta on siis pudonnut pohja pois, ja jäljet ovat nähtävissä työllisyyden heikkenemisessä. Hallitus on laiminlyönyt kasvutoimet ja omalla sanelupolitiikallaan ajanut työmarkkinat lähes kaaokseen. Hallitus puhuu 100 000 uuden työpaikan luomisesta mutta on sen sijaan menettänyt toimeettomuuden seurauksena kymmeniätuhansia työpaik-

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

koja vähintään, kun esimerkiksi rakennusalan kriisiin ei reagoitu ajoissa ja ihmisten luottamus on romahtanut.

Hallituksen leikkauspolitiikka iskee pahiten jo valmiiksi heikossa asemassa oleviin, ja veropolitiikka suosii jo valmiiksi hyvätuloisia. Leikkaukset tulevat johtamaan tuloerojen kasvuun sekä palveluiden saannin heikkenemiseen hyvinvointialueilla ja tätä kautta myös terveydenhuollon saannin eriarvoistumiseen. Monien asiantuntijoiden varoitustenkin mukaan vaarana on leikkausten kasautuminen samoille ihmisille. Hallitus ei ole vielä teettänyt kokonaisarviota leikkaustensa vaikutuksista. Hallituksen leikkaukset varsinkin perheille luovat näköalattomuutta ja pahoinvointia sekä syventävät sosiaalisia ongelmia.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon todella, että tulevien vuosien osalta vuosikertomukset olisivat myönteisempiä kertomuksia Suomen ja suomalaisten puolesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

18.33 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtaja Veijo Niemeä, joka tässä esitteli tämän tarkastusvaliokunnan mietinnön. Valiokunta nosti tässä mietinnössä esiin nimenomaisesti rakennusten kosteus- ja homeongelmat sekä rakennusten laatuksymykset ja on niitä erityisesti tarkkaillut. Nämä ovat ongelmia, jotka ovat puhuttaneet vuosikausia, ja tavallaan myös tarkastusvaliokunnassa näitä teemoja on käsitelty jo yli kymmenen vuotta sitten, ja ne ovat nousseet semmoiksi isoiksi haasteiksi yhteiskunnassamme, ja on hienoa, että niihin on yritetty puuttua.

Mutta kuten tuosta tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtajankin puheesta kuului, niin valitettavasti nyt näissä hallituksen toimissa, mitä näiden asioiden osalta on tehty, tavallaan on ruvettu pakittamaan näissä asioissa. Esimerkiksi tämän Terveet tilat -ohjelman todellakin piti jatkua vuoteen 2028 asti, mutta tämä hallitus on nyt lopettanut sen tuolloin vuonna 24, puolivälissä ohjelmaa, vaikka tekemistä on vaikka kuinka paljon, ja syynä ovat nimenomaisesti säästöt. Aivan kuten tässä mietinnössäkin ansiokkaasti on nostettu esille, niin nyt kun tämä ohjelma lopetetaan kesken, se tarkoittaa sitä, että se kaikki hyvä selvitystyö, erilaiset oppaat, raportit jäävät jalkautumatta sinne kuntiin, missä niitä tarvittaisiin. Toki osa kunnista on ollut aktiivisia ja on tämän tiedon äärellä ollut, ja niin kuin tässäkin todetaan, niin ehkä ollaan tähän ongelmaan pystyttykin puuttumaan, mutta valtaosa kunnista on edelleen tämän tiedon ulkopuolella, ja tämä terveet tilat -verkosto, kuntien yhteinen verkosto, joka perustettiin tämän ohjelman aikana, lakkautetaan myös. Se oli juuri se kanava, jota myöten tätä tietoa piti ympäri Suomea levittää. On todella valitettavaa, ja itse ajattelen, että tämä myös vähentää merkittävästi tämän ohjelman vaikuttavuutta. Tietyllä tavalla laitetaan nyt vähän rahoja hukkaan niin, että ensin tehdään tammoinen hyvä ohjelma ja nyt sitten se kesken kaiken lopetetaan ja se kaikki hyvä materiaali, mitä siinä on tuotettu, jää jakamatta. Tässä todetaan myös, että esimerkiksi ei enää ylläpidetä ja päivitetä niitä verkkosivuja, mistä tätä tietopakettia löytyy. Kun me tiedämme kuitenkin, että nämä sisäilmaongelmat eivät ole vielä kadonneet vaan niitä on valtavasti ympäri Suomea, niin on suorastaan käsittämätöntä ja täysin ajattelematonta se, että hallitus tämän ohjelman lopetti.

Toinen kysymys, mikä tässä valiokunnan mietinnössä on nostettu, on rakentamisen laatu. Niin kuin sanoin, se on yhtä lailla semmoinen kysymys, joka on tosi pitkään ollut keskustelussa ja toimia sen rakentamisen laadun edistämiseksi on yritetty tehdä, mutta kuten tässä mietinnössäkin todetaan, niin nyt tämä nykyinen hallitus perui uuden rakentamislain,

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

joka tehtiin viime kaudella ja joka ei siis ehtinyt astua vielä voimaan. Siinähan tähän oltaisiin puututtu niin, että tämä päävastaullisen toteuttajan vastuu olisi antanut mahdollisuuden nimetä pääurakoitsija päävastaulliseksi toteuttajaksi ja ottamaan vastuun koko siitä rakentamisketjusta. Mutta nyt kun rakentamislakia tämä hallitus ensi töikseen heti muutti niin, että tämä sieltä tippui pois, niin olemme tilanteessa, että meillä ei ole sitä päävastaullista, joka pystyisi puuttumaan siihen koko pitkään alihankintaketjuun ja pystyisi takaamaan sitä laatua, sitä rakentamisen laadun parantamista, mistä tässä maassa on puhuttu jo vuosikausia ja mihin tuolla rakentamislain uudistuksella viime kaudella yritettiin puuttua. Valitettavasti tämä hallitus tuon pykälän sieltä pyyhki pois, ja nyt ollaan todellakin tilanteessa, jossa tätä vastuuta ei ole pystytty antamaan sille pääurakoitsijalle, vaan se jää rakentamishankkeen toteuttamisesta vastaavalle henkilölle. Usein se saattaa olla tämmöinen maallikko, jonka pitäisi nyt kyetä ottamaan vastuu siitä isosta hankkeesta, ja epäilenpä, miten hyvin tämä mahtaa onnistua. Sen takia tietysti on ihan hyvä, että valiokunta tässä toteaa, että uuden rakentamislain toimivuutta on tarpeen seurata. Sitä todellakin on tarpeen seurata. Samalla tavalla, jos meillä olisi tämä rakennuttajan päävastuu, niin se vastuu ulottuisi myös näihin sosiaalipuolen haasteisiin, mitä me tiedämme, että rakennusallalla on. Siellä käytetään pimeää työvoimaa, siellä ei makseta kaikille työntekijöille asianmukaista palkkaa, on tällaista suoranaista riistoakin. Silloin jos meillä olisi selkeät vastuutahot, niin näihin pystyisi nykyistä paremmin puuttumaan.

Sitten kun minä luin tätä hallituksen vuosikertomusta ja katsoin sieltä erityisesti ympäristö- ja ilmasto-osiota, niin minun mieleeni tuli kyllä tänään aiemmin lukemani Johanna Vuorelman kolumni, jonka hän kirjoitti päättäjien salakielestä. Siinä kolumnissaan Vuorelma toteaa, että hallitseva luokka kehittää käsitteitä, joiden tarkoituksena on saada asiat näyttämään muilta kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Esimerkiksi kun palveluita leikataan, niin puhutaan kehittämisestä, sopeuttamisesta ja priorisoinnista, ja kun työntekijöitä irtisanotaan, niin puhutaan henkilöstöjärjestelystä. Kun katsotaan tätä ilmasto- ja ympäristöosiota tässä hallituksen vuosikertomuksessa, niin täällä todellakin tätä salakieltä on aika lailla viljelty. Esimerkiksi täällä kerrotaan ilmastopäästöjen vähentämisen osalta, että valmisteltiin laki uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä ja muutoksen myötä jakeluvuorituksen ja lisävelvoitteiden tasot nousevat maltillisesti vuonna 2025. No, todellisuudessa tämä lakihan oli sellainen, että se heikensi olemassa olevaa jakeluvuoritetta koskevaa lakia ja tämän myötä liikenteen päästöt lisääntyvät miltei neljä miljoonaa tonnia. Sen lisäksi siinä on vielä taloudellisia riskejä, jotka voivat tulla valtion maksettavaksi.

Sitten jos katsotaan ympäristöpuolen toimia, mitä tänne on kirjattu, niin täällä kerrotaan, että valtion maiden suojelua vahvistettiin siirtämällä noin 32 000 hehtaaria maa-alueita suojelualueiksi. No, todellisuudessa nämä olivat metsiä, jotka olivat jo hakkuiden ulkopuolella. Todellisuudessa siis yhtään uutta hehtaaria ei tullut suojeluun. [Puhe mies koputtaa] Ne vain siirrettiin paikasta a paikkaan b, mutta sama status säilyi. Tai täällä kerrotaan, että Suomeen perustettiin kuudes virallinen valtion retkeilyalue, Napapiirin retkeilyalue Rovaniemelle. Tämä on hieno uutinen. Totta, se perustettiin nyt virallisesti, mutta todellisuudessa tämä alue on ollut retkeilykäytössä ja matkailukäytössä ja hakkuiden ulkopuolella ihan samanlaisessa käytössä, mitä nyt virallisesti sanottiin, jo 1990-luvun lopulta asti ja viimeistään tuolta 2000-luvun alusta. Elikkä kyllä tätä salakieltä on tässäkin vuosikertomuksessa aika kovalla kädellä viljelty. [Timo Suhonen: Työelämäuudistuksia on taapahtunut, sekin on sitä salakieltä!]

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.41 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä hallituksen vuosikertomus vuodelta 2024, ja on aika katsoa vähän sitä, mitä silloin on tehty, ja niitä tuloksia ja sitten sitä, mitä tarkastusvaliokunta on tässä mietinnössään todennut tietyistä asioista.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus aloittaessaan todisti kovasti sitä, että työllisyyteen panostetaan, valtionvelkaa taitetaan ja yritetään saada alijäämät kuriin. Siellä eduskunnan ja hallituksen alkupäässä tehtiin niitä työmarkkinauudistuksiksi sanottuja toimia — tämä on niitä sanoja, mistä Vuorelma puhuu, uudistuksia, jotka ovat toisille ihmisille leikkauksia — ja työmarkkinajärjestelmää muutettiin yksipuolisesti hyvin voimakkaasti. Muun muassa laitettiin liikkeelle yksilöön perustuvan irtisanomisen lainsäädäntöhanke ja puututtiin työtaisteluoikeuteen ja työriitojen sovitteluun. Sotepuolella muun muassa päätettiin vanhusten hoitajamitoitus 0,6:n tasolle, ja miten vanhusten hoitamisessa on käynyt sen osalta. Työttömyysturvaa leikattiin ja porrastettiin ja sitten vaikeutettiin sille työttömyysturvalle pääsyä. Nyt työttömät ovat kärsineet entistä huonommasta työttömyysturvasta, ja moni työtön on joutunut tässä erittäin huonoon taloudelliseen tilanteeseen näitten leikkausten johdosta. Sitten kun katsotaan tätä vuotta 24, niin työttömiä oli silloinkin tullut 35 000 enemmän, ja nyt meillä tällä hetkellä joulukuun työttömyys on 351 000. Sitä alkuperäistä tavoitetta, jossa ajateltiin, että tulee 100 000 uutta työllistä hallituksen toimesta, ei ole näkynyt. Ollaan 60 000 miinuksella, eli työllisyysaste on pudonnut noin kaksi prosenttiyksikköä tarkoittaen noin 60 000:ta työllistä. Eli näiden toimenpiteiden, mitä silloin on tehty, tulokset eivät ole tulleet ainakaan näkyviin, ja ne ovat olleet aika monessa suhteessa negatiivisia. Hallitus ei pääse työllisyystavoitteisiinsa, ja velkaantumistavoite ei toteudu. Vuoden 2023 lopussa velkaa oli valtiolla 156 miljardia euroa ja nyt tämän vuoden lopussa 201 miljardia euroa. Eli velkaantumista on tullut 45 miljardia euroa tänä aikana, eli ei ole päästy niihin velkaantumistavoitteisiin ollenkaan. Eli niissä 24-vuoden päätöksissä, joiden piti tuoda meille parannusta moneen asiaan, on käynyt juuri päinvastoin.

Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunnan mietinnöstä nostaisin kolme asiaa, jotka mielestäni näitten kokemusten perusteella, mitä täällä on ollut, kannattaa kyllä nostaa esiin:

Näissä säädösehdotuksissa, mitä meille täällä tulee, tarkastusvaliokunta kiinnitti huomiota näiden vaikutusarviointien toteutumiseen. Lainvalmistelun resursseissa pitäisi kiinnittää enempi huomiota lakiehdotusten vaikutusten arviointien hyvään tasoon, jolloin niitä voitaisiin arvioida sitten oikealla tavalla.

Toinen asia, joka täällä on nostettu esiin, on nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuus ja palveluiden vaikuttavuus: Tässä nimenomaan syrjäytymisen ehkäisyssä katsotaan, miten tämä palvelujärjestelmä toimii. On erittäin hyvä nosto, että sitä tässä käydään läpi ja yritetään löytää siihen kunnollisia välineitä.

Kolmas asia liittyy aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannusvastaavuuteen: Kun ne siirtyivät sitten vuoden 25 alusta kunnille, täällä edellytettiin, että eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannustietojen saatavuudesta ja valtakunnallisesta vertailukelpoisuudesta ja niin edelleen. Tämä on erittäin hyvä asia, ja nyt toivoisin, että näitä asioita myös hallitus jatkossa tekee, koska meidän työttömyys on erittäin korkealla tasolla. Ja myös tämä, että heikoimmassa työmarkkina-asetuksessa olevien henkilöiden palveluiden ja palvelupolkujen tulee olla toimivia ja niistä tulee huolehtia myös muutosten yhteydessä.

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

Eli tämäntyppisiä velvoitteita tässä on tullut, ja toivoisin, että näihin sitten hallitus ottaa kantaa, kun jatkotöitä tehdään. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

18.47 **Kaisa Garedew ps:** Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta oli jättänyt hallituksen vuoden 2024 vuosikertomusta koskevaan mietintöönsä lausuman liittyen nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Erittäin tärkeä aihe, johon puuttuminen vaatii monenlaisia toimia. Yksi ennalta ehkäisevä toimenpide oli lasten ja nuorten terapiatakuu, joka vuonna 2024 saatiin läpi eduskunnassa. Samoin tehostettiin nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaa ja hyväksyttiin siihen liittyvä toimenpideohjelma vuosille 2024—2027. Myöhemmin on lanseerattu muun muassa nuorten aikuisten työllistymisaseteli. Työpaikka antaa arkeen rakennetta, sosiaalisia kontakteja ja sisältöä, joka voi tukea myös mielenterveyttä. Edelleen me jatkamme työtä sen eteen, että Suomeen saataisiin talouskasvua ja investointeja, joiden myötä sitten luonnollisesti avautuu myös lisää työpaikkoja tarjolle, mitä me todella tarvitsemme.

Vuonna 2024 rikoslakia uudistettiin monella merkittävällä tavalla. Avioliittoon pakottaminen ja tyttöjen sukuelinten silpominen kiellettiin yksiselitteisesti. Erittäin tärkeä uudistus. Tappo ei enää vanhene. Ensikertalaisuuslennuksen vankeustuomiosta voi jatkossa saada vain yhden kerran.

Onneksi autoilijoita ei unohdettu. Marinin hallituksen aivan päähullut jakeluvelvoitteiden nostosuunnitelmat peruttiin ja vuoden 2024 jakeluvelvoite jätettiin edellisen vuoden tasolle. Toimenpide siis esti polttoaineiden pumppuhintoja nousemasta noin 15—17 sentillä per litra yhdessä yössä. Kesällä 2024 kunnostettiin 4000 kilometriä tietä ja saatiin korjausvelan kasvu pysäytettyä.

Myös ilmasto- ja kuntapolitiikkaan tuotiin vihdoinkin edes hitunen järkeä. Ilmastorahasto onneksi lakkautettiin ja ilmastolaista kumottiin kuntien ilmastosuunnitelman laatimista koskeva velvollisuus. Eli ei enää aikaa, resursseja ja rahaa täysin turhaan ideologiaan. Vuonna 2024 käynnistettiin kuntien normien keventämisen ja kokeilun ohjelma: kunnilta kerättiin 468 norminpurkuehdotusta ja 36 kokeiluehdotusta. Ensimmäiset ehdotukset ovat jo edenneet lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on saanut paljon hyvää aikaiseksi: olemme tuoneet Suomeen lisää turvallisuutta, lisää maalaisjärkeä ja arjen sujuvuutta sekä lisää suomalaisten tarpeiden laittamista ensimmäiselle sijalle. Vielä ei kuitenkaan ole kaikkea saatu valmiiksi, joten tällekin vuodelle lainsäädäntösuunnitelmassa on tärkeitä uudistuksia ja työ Suomen parhaaksi jatkuu edelleen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Löfstöm.

18.51 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Regeringens årsberättelse konstaterar att beredningen av en reform av Ålands självstyrelselag fortsätter. Arbetet med den senaste totalreformen har nu pågått i 15 år. Det är hög tid att föra detta arbete i mål. Arbetsgrupperna som bereder lagförslaget har fått tilläggstid till utgången av denna månad. Därefter behöver förslaget sändas ut på utlåtanderunda för att tidtabellen ska kunna hållas och propositionen därefter överlämnas till riksdagen.

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

Självstyrelselagen kan enbart ändras i grundlagsenlig ordning och med lagtingets bifall. Det innebär att den i praktiken är svårare att ändra än självaste grundlagen. Därför måste samsyn finnas på förhand. Det är inte meningsfullt att föra ett lagförslag till riksdagen som lagtinget inte kan godkänna.

Från åländsk sida handlar det inte om några orimliga krav. Det gäller bland annat att säkerställa att kollektivavtal och offentliga datasystem finns på svenska, att klargöra förhållandet till grundlagen samt att fastställa hur den ekonomiska zonen i anslutning till Åland ska hanteras. Nu är det avgörande att statsmakten förmår se helheten och inte kör fast i frågor som i riksperspektiv kan framstå som detaljer, men som för Åland och självstyrelsens funktion är centrala.

Den arbetsgrupp som berett förslaget — bestående av tidigare domare i högsta domstolen, nuvarande domare i högsta förvaltningsdomstolen, tidigare föredragande i Ålandsärenden vid justitieministeriet och en tidigare landshövding — har lagt fram ett gediget och väl genomarbetat förslag. Det bör nu få sändas på utlåtanderunda utan att förses med onödiga politiska brännmärken. Det som framför allt återstår att visa är politisk vilja.

Ärade talman! Finland har skäl att dra lärdom av Danmark och hur man utvecklat relationen till Färöarna och Grönland. Danmarks relation till Grönland är på pappret betydligt mer komplex än de önskemål som framförs från Åland, mycket mer komplex. De åländska kraven innebär dessutom inga ökade kostnader för staten.

Efter 15 års beredning är budskapet nu enkelt. Det är dags att avsluta och slutföra det här projektet och föra det i mål så att Åland får en ny självstyrelselag.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vuosikertomuksessa todetaan, että Ahvenanmaan itsehallintolain uudistuksen valmistelu jatkuu. Viimeisimmän kokonaisuudistuksen valmistelu on nyt kestänyt jo 15 vuotta. On korkea aika saattaa tämä työ päätökseen. Lakiesitystä valmistelevat työryhmät ovat saaneet lisäaikaa tämän kuun loppuun saakka. Sen jälkeen ehdotus on lähetettävä lausuntokierrokselle, jotta aikataulu voidaan pitää ja hallituksen esitys voidaan sen jälkeen antaa eduskunnalle.

Itsehallintolakia voidaan muuttaa vain perustuslain säätämisjärjestyksessä ja Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumuksella. Käytännössä sitä on siis vaikeampi muuttaa kuin itse perustuslakia. Siksi yhteisymmärryksen on oltava olemassa jo etukäteen. Ei ole tarkoituksenmukaista tuoda eduskunnan käsiteltäväksi lakiesitystä, jota maakuntapäivät eivät voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaan puolelta ei ole esitetty kohtuuttomia vaatimuksia. Kyse on muun muassa siitä, että työehtosopimukset ja julkiset tietojärjestelmät ovat saatavilla ruotsin kielellä, että suhde perustuslakiin selkeytetään sekä että määritellään, miten Ahvenanmaan lähialueen talousvyöhykettä hallinnoidaan. Nyt on ratkaisevan tärkeää, että valtiovalta kykenee näkemään kokonaisuuden eikä juutu kysymyksiin, jotka valtakunnan näkökulmasta saattavat vaikuttaa yksityiskohdilta mutta jotka ovat Ahvenanmaan ja itsehallinnon toimivuuden kannalta keskeisiä.

Ehdotuksen valmistellut työryhmä, johon on kuulunut entisiä korkeimman oikeuden tuomareita, nykyinen korkeimman hallinto-oikeuden tuomari, entisiä oikeusministeriön Ahvenanmaan asioiden esittelijöitä sekä entinen maaherra, on laatinut perusteellisen ja huolellisesti valmistellun esityksen. Sen tulisi nyt päästä lausuntokierrokselle ilman tarpeettomia poliittisia leimoja. Ennen kaikkea tarvitaan poliittista tahtoa.

Punkt i protokollet PR 6/2026 rd

Arvoisa rouva puhemies! Suomella on tässä syytä ottaa oppia Tanskasta ja siitä, miten se on kehittänyt suhdettaan Färsaariin ja Grönlantiin. Tanskan suhde Grönlantiin on paperilla huomattavasti monimutkaisempi kuin Ahvenanmaan esittämät toiveet, eikä Ahvenanmaan vaatimuksista aiheudu valtiolle lisäkustannuksia. 15 vuoden valmistelun jälkeen viesti on yksinkertainen: on aika saattaa työ päätökseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

18.56 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on ollut julkisissa rakennuksissa paljon erilaisia sisäilmaongelmia, ja Terveet tilat 2028 toimenpideohjelma luotiin taklaamaan näitä ongelmia. Ohjelman päätavoitteena on ollut julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen sekä myös osaamisen lisääminen sisäilmatilanteiden ennalta ehkäisemisessä ja ratkaisemisessa.

On harmillista, että valtiontalouden säästösyistä tätä ohjelmaa lyhennettiin merkittävästi. Tässä toimenpideohjelmassa saatiin aikaan terveet tilat -toimintamalli sekä erilaisia sitä täydentäviä oppaita, selvityksiä ja raportteja. Terveet tilat -toimintamalli kokoaa yhteen tutkittua tietoa, ohjeita ja hyviksi havaittuja käytäntöjä julkisten rakennusten ennakoivasta kiinteistönpidosta sekä hyvään sisäilmaan tähtäävistä toimenpiteistä. Ohjelman puitteissa on perustettu myös kuntien terveet tilat -verkosto, joka on toiminut kuntien sisäilma-asioiden tiedonvaihtokanavana, ja verkostossa on voinut jakaa hyviä käytäntöjä ja oppia onnistumisista.

Kun tehtiin tutkimusta, niin tämän ohjelman seurauksena merkittävät sisäilmaongelmat ovat vähentyneet kuntien omistamassa kiinteistökannassa ja sisäilmasta oireita kokevien määrä on vähentynyt. Minusta tämä on tärkeä tieto tämän ohjelman vaikuttavuudesta. Tämän toimenpideohjelman ennen aikainen päätyminen heikentää kuitenkin tavoitteen saavuttamista ja vaikeuttaa laadittujen toimintamallien ja ohjeiden vakiinnuttamista käytäntöön. Huolena on, että ohjelmalla saavutetut vaikutukset voidaan menettää ja jonkin ajan kuluttua sisäilmaongelmissa ollaan taas lähtöpisteessä. Huolena on myös ohjelmassa tuotettujen materiaalien ajantasaisuuden varmistaminen sekä ohjeiden testaus ja ylläpito jatkossa.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa ohjelmasta, että tällä on onnistuttu lisäämään tietoisuutta ja tutkittua tietoa sisäilmakysymyksistä sekä se on saanut aikaan toimivan asiantuntijaverkoston. Toimenpideohjelmassa tuotetun tiedon jalkauttaminen jää kuitenkin kesken, koska tämä ohjelma on päätetty lopettaa ennen aikaisesti. Tätä tarkastusvaliokunta piti erittäin valitettavana.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av berättelse B 1/2025 rd. Ärendet slutbehandlat.